

مسئولیت اجتماعی حرفه حسابرسی حفظ و حراست منافع عمومی

در گفتگو با سید محمد علوی

سید محمد علوی، دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حسابداری، حسابدار رسمی، کارشناس رسمی دادگستری و مدرس مراکز آموزشی، کلیه رده‌های حسابرسی را با قبولی در آزمونهای مربوط در موسسه‌های حسابرسی تجربه کرده است و از سال ۱۳۸۹ به‌عنوان عضو هیئت‌مدیره و مدیر نظارت حرفه‌ای جامعه حسابداران رسمی ایران فعالیت می‌کند و دبیری کمیته‌های کنترل کیفیت، آیین‌رفتار حرفه‌ای و آموزش و تحقیقات را بر عهده دارد.

سابل

از اینکه موافقت کردید در خدمتتان باشیم و پرسشهای خود را درباره موضوع محوری این شماره مجله حسابرس با شما در میان بگذاریم، سپاسگزاریم. اجازه می‌خواهیم اولین پرسش خود را درباره تعریف تقلب و موارد مشکوک به غیرقانونی بودن مطرح کنیم و اینکه تعریف تقلب چه ویژگیهایی می‌تواند داشته باشد؟

علوی

تقلب به این شکل تعریف شده است: «فعل یا ترک فعلی است که به قصد اضرار به حقوق دیگری و یا به قصد نقض قانون صورت می‌گیرد». در الزامات قانونی، مقرراتی و حرفه‌ای نیز تقلب با ادبیات متفاوتی بیان شده است، لیکن فحواي همه آنها گونه‌ای از قانون‌گریزی و احترام نگذاشتن و تمکین نکردن به اصول و ضوابط موضوعه است.

موارد مشکوک به غیرقانونی بودن در بند «و» ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی قانون مبارزه

با پولشویی شامل معاملات و عملیات بیش از سطح فعالیت مورد انتظار، کشف جعل، اظهار کذب و یا گزارش خلاف واقع، معاملاتی که با موضوع فعالیت و هدفهای تجاری مغایر باشد، معاملاتی که اقامتگاه قانونی طرف معامله در مناطق پرخطر واقع شده باشد، معاملات پیچیده، غیر معمول و بدون هدفهای اقتصادی واضح و معاملات اقاله‌شده بدون دلیل منطقی ذکر شده است. در پیوست ۳ استاندارد حسابرسی ۲۴۰، بیست مورد از مصداقهای احتمال وجود تقلب در صورتهای مالی به‌صورت نمونه بیان شده است. البته موارد یادشده لزوماً تمامی موارد نیست و تشخیص مصداقهای مربوط، به نحوه اعمال تردید حرفه‌ای و هوشمندی حسابرس بستگی دارد.

می‌دهد مگر اینکه اخلاقی در بخش‌هایی از آن ایجاد کنیم. لذا وقتی که در ارتباط با حق الزحمه حسابرسی با وجود باز بودن دستان به لحاظ مقرراتی در دریافت حق الزحمه واقعی کارمان دامپینگ می‌کنیم. به‌نظرم ابتدا باید خودمان از خودمان حمایت کنیم سپس دنبال حمایت دیگر مراجع باشیم.

حسابرس

آیا نوع شخصیت حقوقی صاحبکار (سهامی عام، خصوصی، بزرگ و کوچک) در مسئولیت حسابرس برای افشای اقدامات مشکوک به غیرقانونی بودن تاثیر دارد؟

علوی

نوع شخصیت حقوقی نباید تاثیری در افشای اقدامات مشکوک به غیرقانونی داشته باشد، فقط سطح اهمیت یا سقف مقرر می‌تواند در این مورد تعیین‌کننده باشد. البته این موضوع در واحدهایی که بیشتر با منافع عمومی مرتبط هستند و یا در معرض توجه افکار عمومی قرار دارند باید با مراقبت حرفه‌ای بیشتری صورت گیرد.

مجموعه اصول و

ضوابط حرفه‌ای حاکم بر

حسابرسی به‌عنوان

مجموعه‌ای پیوسته

خودکار عمل می‌کند و

جواب می‌دهد مگر اینکه اخلاقی در

بخش‌هایی از آن ایجاد کنیم

حسابرس

حسابرسان در نتیجه افشای اقدامات غیرقانونی ممکن است با دعاوی صاحبکار علیه خود روبه‌رو شوند. به‌نظر شما چگونه می‌توان از حسابرسان حمایت کرد؟ آیا اصلاحاتی در قوانین و مقررات باید صورت گیرد؟

علوی

در این رابطه مفاد ماده ۱۴ قانون ارتقای سلامت نظام اداری

حسابرس

به نظر شما آیا افشای اقدامات مشکوک به غیرقانونی بودن صاحبکار با اصل رازداری تناقض دارد؟

علوی

باید بگوییم که حسابرسی از جمله خدمات اطمینان‌بخشی است که به استفاده‌کننده از نبود تحریف با اهمیت (ناشی از تقلب) اطمینانی معقول می‌بخشد. استاندارد حسابرسی ۲۴۰، «مسئولیت» حسابرس را در ارتباط با تقلب و موارد مشکوک به تقلب در حسابرسی صورتهای مالی روشن کرده و مقرر داشته در صورت شناسایی هریک از مصداقهای مربوط به تقلب و موارد مشکوک به تقلب توسط حسابرس، اطلاع‌رسانی لازم به هیئت‌مدیره، مجمع عمومی و مقامات ذیصلاح قانونی صورت گیرد. در مواد ۵، ۶ و ۷ قانون مبارزه با پولشویی هم ارائه اطلاعات، گزارشها، اسناد و مدارک صاحبکار و گزارش معاملات و عملیات مشکوک به مراجع مشخص الزامی است و در مفاد ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی نیز تعیین شده تمامی کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار هستند «هرگاه غیر از موارد قانونی» اسرار مردم را افشاکنند به زندان تا یک سال محکوم می‌شوند. بدین ترتیب در اصول و ضوابط حرفه‌ای دسترس‌های ناشی از بررسی همپیشگان و الزامات قانونی مجاز تلقی شده و تناقضی نمی‌بینیم.

حسابرس

حسابرس «منافع عمومی» را با چه معیارهایی باید تشخیص دهد و در صورت مخاطره چگونه باید از آن حمایت شود؟

علوی

منافع عمومی در مقابل منافع فردی قرار دارد که در کوتاهمدت بعضاً با هم در تعارض هستند. البته رعایت الزامات قانونی، مقرراتی و حرفه‌ای قطعاً منجر به تامین منافع عمومی می‌شود. کسب‌وکار حسابرسی در مواقعی به سبب پایبندی به اصول و ضوابط حرفه‌ای به مخاطره می‌افتد لذا عموماً به از دست دادن کار می‌انجامد. البته این واقعیتی است که وجود دارد ولی اگر وحدت عمل باشد، رقابتها سالم بوده و پایبندی فکری و عملی همه‌جانبه به آیین‌رفتار حرفه‌ای وجود داشته باشد می‌تواند مخاطرات مورد نظر به صاحبکار انتقال پیدا کند. مجموعه اصول و ضوابط حرفه‌ای حاکم بر حسابرسی به‌عنوان مجموعه‌ای پیوسته، خودکار عمل می‌کند و جواب

یافته باشد تا کارکرد صحیح حسابرسی ملموس شود و به ابتداء نیفتد، برگزیدن یک سری حمایت‌های حرفه‌ای نظیر بیمه مسئولیت حرفه‌ای حساب‌برسان، تهیه نرم‌افزار حسابرسی، آموزش حرفه‌ای متناسب، تدوین دستورالعمل‌های حرفه‌ای مناسب و نظارت‌های کارآمد همراه با حمایت‌های قانونی در این زمینه کاملاً موثر است که البته قدم‌های اولیه برداشته شده است. و امیدوارم با همراهی لازم به نتیجه برسد و شاهد تعالی حسابرسی در دهه پیش‌رو باشیم.

سپاس

به‌عنوان آخرین پرسش، آیا مسئولیت‌های مقرر در قوانین و مقررات موضوعه اخیر در حیطه مسئولیت‌های حساب‌برسان و بازرسان قانونی قرار دارد؟

علوی

تمام اقتدار و منزلت اجتماعی حسابرسی ناشی از مسئولیت اجتماعی حرفه حسابرسی در حفظ و حراست از منافع عمومی است. از همین‌رو انتظارات ذینفعان از حرفه حسابرسی در سطح جهان رو به افزایش بوده و هست، واکنش مراجع حرفه‌ای هم به موضوع منجر به تجدیدنظر مستمر و وضع استانداردهای حرفه‌ای شده است، نگاه به محتوای تجدیدنظرهای انجام‌شده و وضع استانداردهای جدید به‌نوعی حاکی از دریافت پیام‌های ذینفعان و اجرایی کردن آن در چارچوب اصول و ضوابط حاکم بوده است. با توجه به شرایط و وضعیت اقتصادی کشورمان که کاملاً با اقتصاد کشورهای واضع استانداردهای حرفه‌ای متفاوت است؛ لذا بخشی از انتظارات ذینفعان در این قلمرو قاعدتاً از طریق وضع قوانین و مقررات پاسخ داده می‌شود. البته توجه به جوهره استانداردهای حسابرسی ۲۴۰، ۲۵۰، ۳۱۵، ۳۳۰ و ۴۵۰ بیانگر آن است که در کلیت تعارضی با مسئولیت‌های حساب‌برسان ندارد، لیکن در عمل با توجه به فرایند و ماهیت حسابرسی، محدودیت‌های حاکم بر آن و زیرساخت‌های اقتصادی نتیجه مورد انتظار را نمی‌دهد.

در ارتباط با بازرسان قانونی هم با توجه به اختیارات گسترده قانون به بازرسان قانونی و وظایف و مسئولیت‌های آن، الزامات قانون مبارزه با پولشویی و قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در حیطه مسئولیت‌های ایشان قرار می‌گیرد.

سپاس

بار دیگر از صرف وقت و همراهی شما برای انجام این

گفتگو سپاسگزاریم.

و مقابله با فساد مقرر کرده که حساب‌برسان و بازرسان قانونی در صورت مشاهده اقدامات غیرقانونی صاحبکار که مصداق‌های آن در بند «ب» ماده ۵ قانون تصریح شده است مراتب را به مراجع نظارتی و ذیصلاح قضایی اعلام کنند؛ در غیر این صورت به جزای نقدی به میزان ۲ تا ۱۰ برابر مبلغ معاملات بزرگ (مذکور در قانون مناقصات) و نیز لغو عنوان حسابدار رسمی محکوم می‌شوند. بنابراین الزام قانونی روشن است و ما باید خودمان را در این خصوص تجهیز کنیم؛ اما هماهنگی لازم در برداشته‌ها و برخوردهای یکسان با مصداق‌های مربوط و روش‌های انجام کار هم از طریق تدوین و ابلاغ دستورالعمل‌های حرفه‌ای مربوط، معاضدت حقوقی در موارد مقتضی، پشتیبانی آموزشی و ارائه پیشنهاد‌های اصلاحی برای بهبود و ارتقای قوانین و مقررات باید به‌وسیله جامعه در راستای حمایت حرفه‌ای از اعضایش انجام شود.

تمام اقتدار و

منزلت اجتماعی حسابرسی

ناشی از مسئولیت اجتماعی

حرفه حسابرسی در

حفظ و حراست از

منافع عمومی است

سپاس

آیا تدوین استانداردهای حسابرسی یا اخلاقی برای گنجاندن افشای اقدامات مشکوک به غیرقانونی بودن در مسئولیت‌های حساب‌برسان کافی است یا تدبیرها و حمایت‌های قانونی هم ضرورت دارد؟

علوی

ابلاغ یکجانبه، یک‌روی سکه است و در پازل نظارت مالی آخرین قطعه حسابرسی است. ابتدا باید بستر و زیرساخت‌های انجام حسابرسی برقرار بوده و الزامات راهبری شرکتی نیز استقرار